

Nowe serce dla rezerwatu

Po trwających pół roku pracach budowlanych 12 kwietnia br. odbyło się uroczyste otwarcie jazu na rzece Suminie na terenie gminy Nędza (Nadleśnictwo Rudy Raciborskie).

Modernizacja była konieczna. „Niewydolność” jazu groziła zarastaniem stawów w Rezerwacie Łęczok. Poprawi się także stan ochrony przeciwpowodziowej, gdyż niekiedy rwąca Sumina niosła powódź mieszkańcom Nędzy.

Spotkanie w miejscu przeprowadzania inwestycji poprowadził **Marek Adamus**, dyrektor Gospodarstwa Rybackiego w Niemodlinie. Wzięli w nim udział m.in.: dr inż. **Kazimierz Szabla**, dyrektor RDLP w Katowicach, **Agnieszka Siemińska**, wiceprezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, **Anna Iskala**, wójt gminy Nędza, **Ryszard Winiarski**, starosta raciborski oraz przedstawiciele NFOŚiGW i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach.

Jaz, mimo że znajduje się poza granicami rezerwatu, w swojej kluczowej funkcji determinuje zachowanie właściwych warunków wodnych na 84% ogólnej jego powierzchni. Ma bezpośredni wpływ na utrzymanie optymalnych warunków bytowania wielu gatunków ptaków chronionych, a także utrzymania unikalnych lasów łęgowych, w których swoją ostoję znajduje wiele gatunków flory.

dokończenie na str. 13

Otwarcie jazu na Suminie po remoncie z udziałem m.in. przedstawicieli WFOŚiGW w Katowicach, RDLP w Katowicach, samorządów: gminnych i powiatowych.

Fot. J. DEREK

Dąb podwójnie jubileuszowy

Posadzeniem jubileuszowego dębu uczczono 13 kwietnia w Katowicach 1050. rocznicę Chrztu Polski oraz zbliżającą się 35. rocznicę pacyfikacji kopalni „Wujek”, w której w 1981 r. zginęło dziewięciu górników.

Uroczystości w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Katowicach-Brynowie rozpoczęła msza św. koncelebrowana przez metropolitę katowickiego ks. abp. **Wiktora Skworca**.

Wyjątkową atmosferę podkreślała obecność tych, którzy w grudniu 1981 r. walczyli o wolność i godność – **Jana Ludwiczaka** (przewodniczącego ówczesnej Komisji Zakładowej „Solidarność” KWK „Wujek”), **Stanisława Płatka** (przewodniczącego

Komitetu Strajkowego „Wujka”) oraz **Krystyny Gzik**, żony poległego górnika. W homilii metropolita katowicki przypomniał wszystkim zebranych znaczenie sakramentu chrztu świętego, okoliczności wejścia narodu polskiego w krąg kultury chrześcijańskiej oraz nawiązał do wierności i wiary mieszkańców Górnego Śląska.

– *Tu, na Górnśląskiej Ziemi, która widziała tyle różnych nieszczęść, wierność nadziei wymaga wyjątkowo mocnej wiary i szczególnego hartu ducha, niekiedy wręcz heroizmu. To patriotyzm najwyższej próby* – mówił arcybiskup.

Współorganizatorem uroczystości było Nadleśnictwo Katowice. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in. wojewoda śląski **Jarosław Wiczeorek**, prezydent Katowic **Marcin Krupa**, dyrektor RDLP w Katowicach dr inż. **Kazimierz Szabla**, nadleśniczy Nadleśnictwa Katowice **Tadeusz Norman**, prezes Katowickiego Holdingu Węglowego **Zygmunt Łukaszczyk**, prezes Wyższego Urzędu Górniczego – **Mirosław Koziura** oraz przedstawiciele służb mundurowych, młodzież z pobliskich szkół oraz okoliczni mieszkańcy.

Tekst i zdjęcie:

MAGDALENA GRAJNER

KRÓTKO

- Pochłanianie CO₂ przez lasy powinno być traktowane na równi z innymi działaniami w zakresie redukcji emisji CO₂ – taki był jeden z wniosków konferencji w Tucznie (28–29 kwietnia br.). Projekt LP zakłada powołanie leśnych gospodarstw węglowych, które poprzez odpowiednie zalesianie wyselekcjonowanymi gatunkami drzew, będą zwiększać wchłanianie CO₂ przez lasy.

- **Mariusz Broda** i **Michał Proszewski** reprezentować będą niezrzeszone zakłady usług leśnych działające na terenie RDLP w Katowicach w pracach Komisji Wspólnej Lasów Państwowych. Komisja jako organ doradczy i opiniotwórczy ma za zadanie wypracować i utrzymać consensus co do zasad zamawiania przez jednostki LP usług leśnych. Oprócz przedstawicieli przedsiębiorców leśnych w gremium zasiadać będą przedstawiciele LP i naukowcy.

- W RDLP w Katowicach odbyło się spotkanie inicjujące powstanie regionalnego koła Leśnej Komisji Kombatantkiej, organu doradczo-pomocniczego dyrektora generalnego LP ds. badania i upamiętniania dziejów leśnictwa. W trakcie zebrania ustalono kierunki oraz możliwości działania przyszłego koła na terenie katowickiej dyrekcji. Pierwsze posiedzenie delegatów z całej Polski już 24 maja w Warszawie.

- Od 1 maja obowiązuje zakaz wstępu do Puszczy Białowieskiej w okolicach Hajnówki. Duża liczba martwych drzew, będąca efektem gradacji kornika drukarza stanowi realne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Niebezpieczne tereny mają zostać oznaczone żółtymi tablicami z napisem „zakaz wstępu” – jego złamanie będzie traktowane jako wykroczenie. Zakaz obowiązuje do końca roku.

- Blisko 80 leśników z całej Polski inwentaryzuje i ocenia stan lasu oraz różnorodność biologiczną w Puszczy Białowieskiej. Opracowanie wyników prac terenowych pozwoli na udzielenie odpowiedzi na pytanie o skuteczność ochrony przyrody metodą gospodarki leśnej.

Nowe serce dla rezerwatu

Fot. ach. TL

Wyremontowany jaz już spiętrza wodę na Suminie.

[dokończenie ze str. 5](#)

Każdemu z nas niezbędne do życia jest serce napędzające układ krążenia. Ta swoista pompa rozprowadza po całym organizmie krew z bezcennym tlenem oraz substancjami odżywczymi. Dla rezerwatu przyrody „Łęczczok” (gmina Nędza, Nadleśnictwa Rudy Raciborskie) tym sercem jest jaz – budowla hydrotechniczna piętrząca wodę.

Jak niebezpieczna i niepokojąca jest sytuacja, gdy serce zawodzi i zaczyna być mniej wydolne, o tym wiedzą wszyscy „zawałowcy”. Jaz w Nędzy został wybudowany prawdopodobnie jeszcze na początku XX wieku. Beton i elementy techniczne były już mocno skorodowane, stan techniczny zaczął się coraz bardziej pogarszać, a cała konstrukcja wymagała pilnej modernizacji.

Słabnąca wydolność jazu mogła z upływem czasu spowodować stopniowe zarastanie stawów Rezerwatu Łęczczok i ich powolne wypływanie. Od wykonania modernizacji zależało zachowanie zbiorników w prawidłowym kształcie i możliwość dalszej ochrony rzadkich gatunków fauny i flory. Sytuacja wymagała podjęcia szybkiego działania.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach złożyła wniosek w konkursie na dofinansowanie przedsięwzięcia ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej – Ochrona obszarów i gatunków cennych przyrodniczo”. W tym samym czasie Gospodarstwo Rybackie Niemodlin, które prowadzi działalność na stawach rezerwatu, rozpoczęło starania, by na ten sam cel pozyskać środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Organizatorzy konkursu uwzględniając wagę problemu i wiążącą się z tym pilną potrzebę realizacji przedsięwzięcia, ocenili wniosek najwyższą w konkursie. Dzięki temu we wrześniu 2015 roku podpisana została umowa pomiędzy RDLP w Katowicach a NFOŚiGW na realizację przedsięwzięcia „Zapewnienie odpowiedniego bilansu wodnego niezbędnego do zachowania różnorodności biologicznej w rezerwacie przyrody Łęczczok”. Umowa umożliwiła sfinansowanie 90% wartości zadania ze środków NFOŚiGW, który udzielił dotacji w wysokości 1 miliona złotych. Niedługo później GR Niemodlin podpisało umowę na sfinansowanie pozostałych 10% wartości zadania z WFOŚiGW. Dzięki temu tzw. część kwalifikowalna zadania została sfinansowana w 100% ze środków pochodzących spoza LP.

Zgodnie z zadaniami ochronnymi dla rezerwatu, wprowadzonymi Zarządzeniem Nr 23/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, w rezerwacie należy utrzymywać stałe piętrzenie wody niezbędne do wspomnianego utrzymania optymalnych warunków bytowania wielu gatunków chronionych ptaków, takich jak: kaczka hełmiatka, bąk, bączek, zimorodek, perkoz, błotniak stawowy. Ponadto na powierzchni stawów Salm Duży oraz Babiczok Północny znajdują się stanowiska kotewki.

Jaz w porównaniu do swojej wcześniejszej konstrukcji został wzbogacony o budowę przepławki. Została ona dostosowana parametrami do bytujących w rzece organizmów wodnych, co znacznie wpłynęło na udrożnienie biologiczne rzeki Suminy. To jednak nie ostatnia z funkcji jaką pełni. Jaz powstał na czwartym kilometrze rzeki Sumina, która uchodzi do rzeki Rudy, będącej prawym dopływem Odry.

Rzeka ukształtowana przez siły przyrody ujmuje swoimi walorami krajobrazowymi niosąc za sobą wartości ekologiczne dla opisywanego wyżej obszaru. Jednak co jakiś czas niepokoi okolicznych mieszkańców pokazując swoją mniej przyjazną stronę. W 2010 r. o niszczycielskiej sile Suminy przekonała się boleśnie część mieszkańców gminy Nędza. Wezbrana woda dostała się do części gospodarstw oraz wymyła podłoże spod zlokalizowanych po sąsiedzku zbiorników z wodą pitną, w którą zaopatrywani są mieszkańcy gminy.

Modernizacja jazu wpłynie na poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego dla mieszkańców Nędzy. Bezpieczniej będzie dla 112 gospodarstw oraz na obszarze 145,88 ha. W razie gwałtownego przyboru urządzenie ułatwi regulację poziomu wody i jej spływ do Odry.

Investycyjna operacja – wykonana „na otwartym sercu” – będzie niosła ze sobą nie tylko zapewnienie prawidłowego poboru wody dla potrzeb rezerwatu Łęczczok, ale także zwiększy efektywność ekologiczną poprzez umożliwienie swobodnej migracji ryb i organizmów wodnych.

– *Każdej wiosny pobieramy stąd trzy miliony metrów sześciennych wody na potrzeby 250 hektarów stawów. Nowy jaz jest inaczej skonstruowany niż stary. Okna przelewowe są położone wyżej, co daje większy zakres regulacji wody w razie gwałtownego przyboru* – mówi **Marek Adamus**, dyrektor GR Niemodlin.

– *Hodowla karpia w stawach „Łęczczoka” prowadzona jest przede wszystkim dla ochrony przyrody* – **Zygmunt Kubica**, specjalista ds. produkcji ryb z GR Niemodlin. – *Karp żeruje w dzień, jest niezłym „meliorantem”. Gdyby nie karp, w stawie gwałtownie rozrastałaby się trzcina powodując utratę lustra wody, a ptaki straciłyby odpowiednie warunki do rozmnażania i wychowu młodych. Karp z „Łęczczoka” trafia na świąteczne stoły w całym regionie. Stawy są odlawiane każdego roku na przełomie października i listopada. Z wody wyciąga się nawet do 80 ton ryb.*

WOJCIECH JENDROSKA
RDLP w Katowicach

Leśny rezerwat przyrody „Łęczczok” został utworzony w 1957 r. dla ochrony wielogatunkowego lasu łęgowego i pocysterskich stawów. Położony jest w powiecie raciborskim pomiędzy miejscowościami: Racibórz, Nędza, Zawada Książęca i Babice, na terenach zaliczonych do sieci obszarów Natura 2000. Znajduje się na terenie Paku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Rezerwat ma powierzchnię 408 ha, co czyni go największym i najcenniejszym tego typu obiektem w województwie śląskim. Wodna część rezerwatu składa się z 13 stawów o łącznej powierzchni 251,34 ha. Siedem stawów o łącznej powierzchni 211,04 ha zasilanych jest z rzeki Suminy, a pozostałe pięć z potoku Bodek.

Fauna rezerwatu obejmuje wielkie bogactwo ptaków (249 gatunków), kilkadziesiąt gatunków bezkręgowców, ponadto 46 gatunków dziko żyjących ssaków. Flora rezerwatu obejmuje ponad 400 gatunków roślin naczyniowych, w tym 70 gatunków drzew oraz 54 gatunki roślin zarodnikowych. W powyższej liczbie znajduje się też około 30 gatunków roślin chronionych. W rezerwacie występują 11 gatunków zagrożonych wyginięciem i opisanych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin.